

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Каранузова І. В., канд.пед. наук, доцент
Бурсова С. С., старший викладач

Україна, м.Полтава, кафедра дошкільної освіти Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка,

Abstract. *One of the tasks of pre-school education is not only to convey knowledge to children, but also to direct them to master it on their own. For the developing persistent cognitive interest in pre-schoolers, the educator should make a great effort. The teacher's task is to make the lesson interesting, modern, rich in information, that would encourage children to learn actively. It is the use of information and communication technologies that can solve this problem. The article deals with the informational support of educational environment in pre-school establishments. The peculiarities of usage of information and communication technologies are highlighted. Their tasks are to encourage children to learn actively; to increase the speed of knowledge transfer and the level of its assimilation; to intensify the process of thinking of pre-schoolers; to expand information horizons and to help children navigate in the conditions of high life technologizing, etc. The authors demonstrate the specifics of the usage of cartoons, multimedia presentations, computer games and QR-codes with pre-schoolers in modern preschool educational establishments.*

Keywords: *information and communication technologies, animated cartoon, multimedia presentation, computer games, QR-code, children of pre-school age, pre-school educational establishment.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку наша країна зазнає значних перетворень в освіті на всіх рівнях. Зокрема вони відбуваються і в дошкільній освіті та передбачають не лише насичення занять знаннями з різних галузей науки, але й подачу їх у цікавій, сучасній та доступній для дітей формі. Це не можливо було б без впровадження в освітній процес закладів дошкільної освіти сучасних технологій, зокрема інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ).

Використання інформаційно-комунікаційних технологій у сучасних закладах дошкільної освіти це одна з найновіших та найактуальніших проблем педагогіки, що вимагає її детального вивчення та наукового обґрунтування. Українські дослідники (Т. Денисова, Л. Зімнухова, С. Іванова, М. Каратаєва, Н. Кириченко, О. Кореганова, Г. Лаврентьєва, О. Ночвінова, Т. Поніманська та ін.) висвітлювали не лише питання застосування мультимедійних технологій у процесі навчання дітей дошкільного віку, але і можливості формування комп'ютерної грамотності у дітей, санітарно-гігієнічні й ергономічні вимоги до розвивальних комп'ютерних програм, особливості проведення занять з використанням комп'ютерної техніки, гурткова робота, використання QR-кодів в освітньому процесі тощо. Учені наголошують на можливості вже в дошкільному періоді розвитку дитини оволодіти комп'ютерними технологіями за умови, правильно організованого навчання [1;4;6;7].

Аналіз останніх досліджень. Висвітленню питання щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі ЗДО приділяється увага багатьох фахових видань. У часопису «Вихователь-методист дошкільного закладу» здійснюється публікація статей науковців і практиків з даної проблеми. Так, у статті «Розвивальне навчання з використанням ІКТ на заняттях гуртка логіко-математичного розвитку» К. Яременко висвітлює особливості поєднання електронних засобів із ефективними освітніми технологіями, що дають змогу скоротити період навчання математиці й при цьому підвищити його якість [11]; у статті «Магічні QR-коди, або ласкаво просимо на QR-квест» працівники ДНЗ №25 м.Умань Черкаської області розкривають особливості використання QR-кодів під час різних форм роботи – занять, бесід, екскурсій, творчих ігор, розваг [2]; стаття «Упроваджуємо ІКТ (інформаційно-комунікаційні технології) в освітній процес закладу дошкільної освіти» присвячена особливостям використання інформаційно-комунікаційних технологій у роботі з батьками, дітьми та педагогами [1].

У виданні «Дитячий садок» з 2006 року започатковано рубрику «Комп'ютер – освітянам», де періодично висвітлюються питання вивчення і впровадження ІКТ в освітній процес дошкільних установ. Журнал «Дошкільне виховання» також здійснює публікацію статей науковців і практиків з даної проблеми. Так, у статті «Комп'ютер навчає, розвиває, розважає» кандидат психологічних наук Інституту інформаційних технологій і засобів навчання АПН України Галина Лаврентьєва надає рекомендації працівникам дошкільної освіти з використання електронних засобів в освітньому процесі [6]; завідувачка сектору дошкільної освіти Хмельницького ОППЮ Марина Каратаєва у статті «Інтернет-технології у методичній роботі» ділиться досвідом організації і проведення не досить звичного для педагогів заходу – науково-педагогічної конференції в Інтернет-режимі [5]. Стаття кандидата педагогічних наук, старшого викладача кафедри педмайстерності і практичної психології Севастопольського міського гуманітарного університету Ольги Червинської «Інформаційні технології – в освітній процес» висвітлює шляхи впровадження комп'ютерних технологій в освітній процес дошкільної установи за двома головними лініями: інформатизація методичної роботи і комп'ютеризація начально-розвивальної роботи з дітьми [10].

Варто зазначити, що і у нормативно-правовому забезпеченні дошкільної освіти передбачене ознайомлення дітей з комп'ютером та формування у дітей комп'ютерної грамотності. Так, у Базовому компоненті дошкільної освіти варіативною складовою є змістова лінія «Комп'ютерна грамотність»; в Освітній програмі розвитку дітей віком від 2 до 7 років «Дитина» та у програмі розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт» визначені завдання та зміст педагогічної роботи з означеної проблеми; парціальна програма з формування основ комп'ютерної грамотності дітей старшого дошкільного віку «Смайлик» (авт. І. Резніченко), відповідно до вимог якої у дітей необхідно сформувати елементарні уявлення про комп'ютер, початкові навички користувача та навчити дітей працювати у графічному редакторі Paint.

Як бачимо, на сучасному етапі розвитку дошкільної освіти інформатизація освітнього середовища набуває все більшого поширення. Комп'ютерна грамотність стає обов'язковою ознакою кожної освіченої особистості.

Метою статті є висвітлення особливостей використання інформаційно-комунікаційних технологій у сучасних закладах дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. Технологічні досягнення, які відбуваються у сучасному світі, змінили соціальні стосунки, а отже змінилися і умови, в яких живуть та розвиваються діти. Тому, сучасне підростаюче покоління неможливо представити без комп'ютерів, планшетів та інших технічних новинок.

Необхідність застосування ІКТ в дошкільній освіті, насамперед для формування пізнавальної компетентності дошкільників, також зумовлена складністю об'єктів вивчення (скажімо, певних явищ довкілля), які неможливо продемонструвати лише вербальними засобами і за допомогою одиничного зображення. ІКТ дають змогу «вийти» за межі освітнього середовища під час різних форм роботи; зробити видимим те, що неможливо побачити неозброєним оком, імітувати будь-які ситуації і процеси в довіллі.

Інформаційно-комп'ютерні технології (ІКТ) це сукупність програмних, технічних, комп'ютерних і комунікаційних засобів, а також способів та новаторських методів їхнього застосування для забезпечення високої ефективності й інформатизації освітнього процесу [9,с.37]. У перекладі з англійської мови (Information and communication technologies) означає інформаційні та комунікаційні технології, що вміщують у собі всі новітні технології навколо нас – мобільні телефони, планшети, плеєри, цифрові камери, комп'ютери, ноутбуки та ін.

Проаналізувавши педагогічну й методичну літературу з проблеми дослідження можна виділити такі напрями використання ІКТ в освітньому просторі ЗДО:

Таблиця 1. Напрями використання ІКТ в закладах дошкільної освіти

№	Напрями	Форми
1	в управлінській діяльності	таблиці Excel для підрахування меню, відвідування дітьми ЗДО, педагогічного аналізу режимних моментів, кваліметрична модель для самоаналізу управлінської діяльності, інтернет-ресурси для підвищення управлінської компетентності, інтернет-конференції, участь в чатах, форумах, дистанційне навчання, інтернет-бібліотека тощо;
2	в роботі з педагогами	електронне портфоліо вихователя, комп'ютерні презентації, відео-заняття для подальшого аналізу, Інтернет-ресурси для підвищення фахової компетентності, інтернет-конференції, чати, форуми, дистанційне навчання (організація, участь), діаграми, графіки під час проведення діагностики тощо;
3	в роботі з батьками	електронна реєстрація дітей до ЗДО, дистанційна освіта дітей як один із засобів навчання, просвітницька дистанційна робота (просвіта батьків), зворотній зв'язок як засіб включення до єдиного комунікативного освітнього простору тощо;
4	в освітньому процесі з дітьми	використання слайдів, використання мультимедійних презентацій, використання відео, використання комп'ютерних навчальних ігор, інтерактивна дошка як засіб розвитку пізнавального інтересу тощо;
5	в роботі з соціумом	форум, формування іміджу установи, електронний портфоліо педагогів як одна з форм передачі та презентації педагогічного досвіду дошкільних працівників, інтернет-сайт як показник конкурентоспроможності ЗДО.

Коротко зупинимося на особливостях роботи з дітьми з використанням ІКТ. Одним із основних форм роботи з дітьми є використання *мультиплікаційних фільмів*. Вони з одного боку дають можливість відволікти чимось дитину, а з іншого – виконують неабияку виховну, пізнавальну і розвивальну функцію. Фахівці виокремлюють кілька принципів дії механізму формування у дітей соціальних установок і цінностей під впливом мультиплікаційних фільмів, зокрема: інформування – підвищення обізнаності дітей про довкілля, формування первинних уявлень про добро і зло, еталони хорошої і поганої поведінки; ідентифікація – засвоєння соціальних установок і цінностей шляхом зіставлення себе з персонажами мультфільмів; імітація – копіювання поведінки, наслідування героїв мультфільмів [1, с.17].

Науковцями кафедри дошкільної освіти ПНПУ імені В.Г. Короленка (Зімакова Л.В., Ковалевська Н.В., Сонник Ю.А.) схарактеризовано розвивальний, дидактичний, лінгводидактичний, виховний вплив сучасних мультфільмів на становлення особистості дитини. Ними розроблена програма розвитку старших дошкільників засобами мультиплікації «Мульт_Ком_Мод», у якій вміщена тематика та орієнтовний перелік мультфільмів, календарний план їх перегляду впродовж року [3].

Також, у своїй роботі вихователі можуть використовувати *мультимедійні презентації* – набір кольорових слайдів, оформлених засобами інформаційних технологій та призначених для розкриття певної теми. Вони дозволяють представити навчальний і розвиваючий матеріал як систему яскравих опорних образів, наповнених вичерпною структурованою інформацією в алгоритмічному порядку. В цьому випадку задіюються різні канали сприйняття, що дозволяє закласти інформацію не лише у фактографічному, але і в асоціативному виді в пам'ять дітей. Подача матеріалу у вигляді мультимедійної презентації скорочує час навчання, вивільняє ресурси здоров'я дітей, оптимізує освітній процес [1, с.21].

До прикладу, пропонуємо розглянути деякі слайди, що використовуються на заняттях при ознайомлення дітей з повітрям

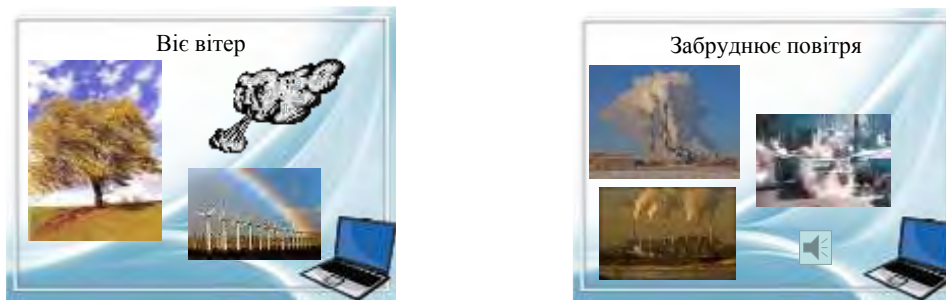

Рис. 1.

Ще однією цікавою і захопливою для дітей формою роботи є комп'ютерна гра. Відомо, що за допомогою комп'ютерних ігор діти дошкільного віку розвивають логіко-математичне мислення, ознайомлюються з звуками та буквами рідної мови, вивчають іноземну мову, формують у дітей систему знань з довкілля (природного, предметного, суспільного). Крім того, комп'ютерні ігри розвивають у дітей навички дослідницької діяльності: вміння отримувати інформацію, правильно її аналізувати та інтерпретувати, робити висновки і створювати гіпотези, коректувати та контролювати свої подальші дії, переборювати труднощі. Вони сприяють розвитку моторно-слухової пам'яті, логічного мислення, вмінню діяти за зразком; збагачують уявлення дітей про навколишній світ; вчать знаходити закономірності у зображеннях предметів тощо. Комп'ютер дозволяє фантазувати, створювати різні об'єкти на екрані монітора з окремих деталей, тобто конструювати. Система завдань у комп'ютерних іграх сприяє створенню дидактичних умов, які спонукають дитину до активності в пізнавальній діяльності.

Найпоширенішою класифікацією комп'ютерних ігор для дітей дошкільного віку є класифікація за метою гри:

- розвивальні комп'ютерні ігри, спрямовані на формування та розвиток у дітей загальних розумових здібностей, пам'яті, мислення, уваги;
- навчальні комп'ютерні ігри, які безпосередньо пов'язані з формуванням початкових математичних понять та уявлень орієнтації на площині, із навчанням грамоти, читанням, з основами систематизації, класифікації, синтезу, аналізу понять;
- комп'ютерні діагностуючі ігри, що допомагають педагогам виявити рівень знань дітей;
- навчальні програми, що сприяють засвоєнню дітьми букв, розвивають навички читання, елементарні математичні уявлення тощо;
- розвивальні програми, що сприяють пізнавальному розвитку дошкільників і спонукають їх до самостійних творчих ігор;
- діагностичні ігри, призначені для виявлення в дітей розумових здібностей, пам'яті, уваги тощо; застосовуються для розв'язування специфічних задач, зокрема в дошкільній корекційній педагогіці [4].

Пропонуємо розглянути приклад комп'ютерної гри для дітей дошкільного віку «Добрий чи злий?». Мета: розвивати вміння розрізняти у казкових сюжетах добрих та злих персонажів; учити обгрунтовувати свої відповіді; виховувати позитивні емоції, бажання творити добро.

Хід гри: Чарівниця Казка запросила всіх казкових героїв на бал, але для того, щоб вони всі не посварилися, слід розподілити їх на добрих і злих. Діти по черзі обирають казкового героя, пригадують, з якої він казки, дають йому оцінку (добрий чи злий). Діти обгрунтовують свою відповідь, перевіряють чи правильно вони назвали героя.

Рис. 2.

Для дітей дошкільного віку існує чимало навчальних комп'ютерних програм та комп'ютерних ігор. Це такі як «Мишеняткова абетка», «Веселе читання», «Віртуальна школа. Навчання грамоти», «Цікава абетка», «Математика з Алладіном», «Десять мавпочок» тощо. Онлайн ігри, розмальовки, пазли та ін. можна віднайти та сайтах <http://gog.com.ua>, <http://www.game-game.com.ua>, <http://play-games.com.ua> та ін.

Ще однією новітньою ІКТ-технологією є використовувати *QR-кодів* під час різних режимних моментів в ЗДО, основною метою яких є вирішення завдань соціальної та фінансової освіти дошкільників, розвиток у дітей пізнавального інтересу, позитивної мотивації до навчання. QR-код (англ. quick response – швидкий відгук) – це двовимірний штрих-код, за яким швидко, легко та зручно можна віднайти фактично будь-яку інформацію в мережі інтернет.

Для прикладу, пропонуємо QR-коди, які можна використовувати під час екскурсій з дітьми старшого дошкільного віку за межами дитячого садка з теми «Моє рідне місто Полтава»:

Рис. 3.

Розробка пригодницьких ігор-квестів з використанням QR-кодів є основним завданням програми «Афлатот» – проект соціально-фінансової освіти і виховання для дітей віком від 3 до 5 років. Цей проект впроваджується у сучасні заклади дошкільної освіти відповідно до меморандуму про співпрацю у сфері дошкільної освіти між МОН України та міжнародною фундацією «Aflatot International» (Королівство Нідерландів). Такі заклади дошкільної освіти як ДНЗ №25 м. Умань Черкаської області, Центр розвитку дитини «Гармонія» м. Южноукраїнськ Миколаївської області, ДНЗ «Золотий ключик» (центр розвитку дитини) м. Нетішин Хмельницької області, ДНЗ ясла-садок №10 «Незабудка» м. Шостка Сумської області, ДНЗ №23 «Берізка» м. Вінниця та ін. вже розпочали роботу по впровадженню цього проекту [8].

Висновки. У цілому можна стверджувати, що інформатизація освітнього середовища ЗДО сприяє підвищенню інтересу дітей до навчання; дозволяє робити заняття привабливими, більш цікавими; збільшує швидкість передачі знань та підвищує рівень їх засвоєння; активізує мислення дошкільників; розширює інформаційні обрії та допомагає орієнтуватися в умовах високої технологізації життя тощо. Використання ІКТ формує у дітей прагнення до набуття нових знань, що неодмінно веде за собою формування у них таких базових особистісних якостей, як самостійність, допитливість, активність, ініціативність і водночас посидючість, уважність, зосередженість.

ЛІТЕРАТУРА

1. Впровадження та поширення інформаційно-комунікаційних технологій у роботі дошкільного навчального закладу з дітьми, педагогами, батьками та громадськістю : тематичний збірник праць / упоряд.: А. А. Волосюк; за заг. редакцією Л. А. Шишолік. Рівне : РОІППО, 2015. 85 с.
2. Дідура Л., Міняйло О., Кривенко О. Магічні коди, або ласкаво просимо на QR-квест. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2019. № 14. С. 33-38.
3. Зімакова Л.В., Ковалевська Н.В., Сонник Ю.А. Особливості комунікативно-мовленнєвого розвитку старших дошкільників засобами мультиплікації : навч.-метод. посіб. для самостійної роботи студ. спеціальності «Дошкільна освіта» / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава, 2018. 152 с.
4. Зімнухова Л.О. Використання ІКТ в освітньо-виховному процесі ДНЗ. Херсон, 2012. 179 с.
5. Каратаєва М. Інтернет-технології у методичній роботі. *Дошкільне виховання*. 2010. №8. С. 8-9.
6. Лавренєва Г. П. Комп'ютер навчає, розвиває, розважає. *Дошкільне виховання*. 2009. №10. С. 8-9.
7. Ночвінова О. Комп'ютер для дошкільників: забаганка чи потреба часу? *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2017. №12. С.35-39.
8. Освітній проект «Афлатот» [Електронний ресурс]. *Міністерство освіти і науки України*. 2017. Режим доступу до ресурсу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/osvitnij-proekt-aflatot>.
9. Цимбалюк О.Л. Використання ІКТ у дошкільних навчальних закладах. *Педагогічний пошук*. 2013. №3. С.36-41.
10. Червинська О. Інформаційні технології – в освітній процес. *Дошкільне виховання*. 2011. №1. С. 12-13.
11. Яременко Н. Розвивальне навчання з використанням ІКТ на заняттях гуртка логіко-математичного розвитку. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2016. № 10. С. 18-24.